

УДК 811.163.41'373.231/.232.1.43:81-119:[929-051"19/20"
811.163.41'373.231/.232.1.43:[811+008]:[929-051"19/20"

*Весна С. Николић **

(Филолошки факултет, Београд)

ДЕАНТРОПОНИМНЕ ТВОРЕНИЦЕ ИЗ УГЛА ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈЕ **

Новоречје, 2023, бр. 8.

У овом раду су методама корпусне и квантитативне лингвистике ексцерпирани и из угла лингвокултурологије анализиране творенице на *-овски/-евски* изведене од имена, презимена и надимака личности које су обележиле 20. и 21. век. Циљ рада је био да се дође до податка којим се делатностима најчешће баве особе чија имена и презимена улазе у састав ексцерпираних деантропонимних твореница и шта нам то говори о свету у којем живимо. Ексцерпирани лексеме класификоване су према професији особа чија су имена и презимена ушла у састав изведеница, а резултати истраживања откривају да се кључним личностима наше епохе могу сматрати лоши политичари.

Кључне речи: деантропонимне творенице, лингвокултурологија, суфикс *-овски/-евски*, кључне речи епохе, језичка слика света.

1. УВОД – ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ, МЕТОДОЛОГИЈА

Како Е. Ј. Виданов истиче, у савременим лингвистичким студијама теза о међусобном утицају језика и културе добила је статус аксиома, па језички феномени повезани са сменом културних фаза и са изражавањем ставова говорника према актуелним догађајима привлаче све више пажње (2014: 85). Полазећи од констатације Ђ. Оташевића да је од 90-их година прошлог века број нових речи које у основи имају антропоним у српском језику све већи и да је слична ситуација и у другим словенским и многим

* ORCID 0000-0002-9194-1759; vesnanikolic88@gmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта *Српски језик и његови ресурси: опис, теорије и примене* (178006), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

несловенским земљама (2020: 10),⁶ као и чињенице да овакве лексеме одражавају социјалне, политичке, културне, институционалне и историјске промене у друштву и да неки лингвисти сматрају „кључним речима епохе” (*ключевые слова эпохи*) (нпр. Земска 2002: 92) или барем „кључним речима актуелног тренутка” (*ключевые слова текущего момента*) (Иљасова 2014: 60), у овом истраживању желели смо да испитамо које су то личности обележиле епоху у којој живимо, због чега смо се одлучили да грађу ограничимо на 20. и 21. век.⁷ Такође, хтели смо да истражимо којим се делатностима најчешће баве особе чија имена и презимена улазе у састав деантропонимних⁸ твореница и шта нам то говори о свету у којем живимо, да ли појмови њима означени имају чешће позитивну или негативну конотацију, да ли деантропонимне творенице чешће настају од имена, презимена или надимака, као и у каквим колокацијским спојевима најчешће учествују и шта нам све то заједно говори о слици наше стварности.⁹ Према речима В. В. Катермине (2018: 83), културолошка интерпретација овог типа лексике омогућава да се издвоје концептуалне вредности једног народа које су засноване на његовом менталитету и типичним особинама, а наш је циљ да кроз ово истраживање откријемо један део језичке слике стварности говорника српског језика.

Како бисмо дошли до податка које су то личности кључне, уз помоћ колегинице Милене Опарнице са Катедре за општу лингвистику Филолошког факултета Универзитета у Београду, осмислили смо упит помоћу којег смо, користећи нови корпус PDRS, добили листу која би нам могла дати бар почетни одговор на ово питање. Наиме, будући да од готово свих антропонима који се јављају у радовима о деантропонимним твореницама постоје придевске лексеме изведене сложеним суфиксом *-овски/-евски* (и

⁶ В. детаљније списак литературе који се у овом раду даје (Оташевић 2020а: 31–34).

⁷ У обзир су узете и оне личности чија година рођења припада 19. веку, а умрле су у 20. јер су барем делом свог живота и рада обележиле век који је у фокусу истраживања.

⁸ Деантропонимизација се у *Појмовнику српских лингвистичких термина* дефинише на следећи начин: **деантропонимизација** (од де- < лат. *dē* + антропонимизација од антропоним < грч. *ἄνθρωπος* [*ánthropos*] ‘човек’ + -оним < *ὀνύμα* [*ónyma*] = *ὄνομα* [*ónoma*] ‘име’) процес преласка антропонима у апелатив, приликом чега не долази до измене структуре антропонима. Примери *д. су Јуда* → *јуда*, *Дон Жуан* → *донжуан*, *Казанова* → *казанова* и сл.

⁹ У овом раду акценат је стављен на анализу деантропонимних твореница искључиво из угла лингвокултурологије, мада су оне веома занимљиве за испитивање и из других углова, нпр. из угла творбе речи. Према резултатима досадашњих истраживања Ђ. Оташевића, највећи број узуалних неологизама грађен је суфиксацијом и префиксално-суфиксалном творбом, слагање је чешће код околионалних неологизама, а сви контаминаци су околионализми (2020: 31).

његовим варијантама),¹⁰ управо смо овај формант искористили како бисмо дошли до иницијалне листе за ово истраживање. Поред тога, сам сложени суфикс *-овски/-евски*, према речима И. Клајна (2003: 306), спада у изузетно продуктивне суфиксе, а потенцијално неограничену групу са овим суфиксомчине изведенице од личних имена и презимена (Клајн 2003: 307; Николић 1999: 24–35). Упит помоћу којег смо добили фреквенцијску листу лексема насталих суфиксом *-овски/-евски*, у свим падежним облицима, гласио је овако: [lemma="*.evski,ovski*" & tag="A.*"]. Резултати које смо добили поређани су по фреквентности, али нису – наравно – сви били лексеме настале од антропонима: на самом врху листе по учесталости биле су лексеме *краљевски*, *смедеревски*, *сарајевски*, *ваљевски*, *кијевски* и сл., а овакве и сличне лексеме са завршетком *-овски/-евски* јављале су се кроз читаву листу, због чега смо пажљивим ишчитавањем морали да издвојимо само оно што је било предмет нашег истраживања. Како бисмо избегли потпуне индивидуализме и оказионализме, одличили смо да, барем за ову прилику, издвојимо само оне лексеме које су у електронском корпусу потврђене пет и више пута, мада је и грађа која је остала испод тог прага веома занимљива за нека будућа истраживања.

2. ЕКСЦЕРПИРАНА ГРАЂА

Када смо са листе добијених лексема издвојили оне изведене од антропонима – укупно 59 лексема – њихов поредак је изгледао овако: *хитлеровски* (200), *орвеловски* (186), *милошевићевски* (160), *фројдовски* (136), *гебелсовски* (131), *ђиласовски* (128), *сорошевски* (84), *вучићевски* (74), *гандијевски* (70), *љотићевски* (65), *обреновићевски* (62), *путиновски* (52), *постмилошевићевски* (43), *антимилошевићевски* (39), *борхесовски* (38), *титовски* (34), *толстојевски* (33), *брововски* (31), *брехтовски* (28), *нушићевски* (27), *недићевски* (27), *андрићевски* (25), *дизнијевски* (25), *антивучићевски* (23), *трамповски* (23), *карађорђевићевски* (22), *прустовски* (22), *чојсовски* (21), *деретићевски* (20), *клинтоновски* (20), *бекетовски* (19), *чеховљевски* (17), *туђмановски* (15), *шешелјевски* (14), *провучићевски* (14), *јељциновски* (13), *гогољевски* (13), *кардељевски* (12), *мекартнијевски* (11), *ајнштајновски* (10), *радићевски* (9), *пашићевски* (8), *камијевски* (8), *мусолинијевски* (7), *балешевићевски* (7), *шантићевски* (7), *вулиновски* (7), *риплијевски* (6), *хортијевски* (6), *фелинијевски* (6), *ђинђићевски* (6), *дучићевски* (6), *дисовски* (6), *фокнеровски* (6), *неонедићевски* (5), *дачићевски* (5), *чанковски* (5), *горбачовљевски* (5), *домановићевски* (5).

¹⁰ В. нпр. грађу која је дата у Оташевићевим *Речницима деантропонимних неологијама 1, 2, 3, 4* (2021а: 113–121; 2021б: 148–157; 2021в: 183–187; 2022: 133–137).

Занимљиве за анализу свакако су и бројне деантропонимне творенице које се јављају са фреквенцијом мањом од пет (на пример: *весићевски*, *тадићевски*,¹¹ *постђукановићевски*, *стамболићевски*, *ћопићевски*, *ћосићевски*, *ранковићевски*, *пекићевски*, *ђоковићевски*, *амфилохијевски*, *павићевски*, *карићевски*, *кенедијевски*, *тијанићевски*, *куртијевски*, *бећковићевски*, *пленковићевски*, *велимировићевски*, *бајденовски*, *шапићевски*, *стаљиновски*, *орбановски*, *леђиновски*, *черчиловски*, *љајићевски*, *драшковићевски*, *рузвелтовски*, *блеровски*, *меркеловски*, *динкићевски* и сл.).

Овде се, наравно, морају имати у виду сви недостаци електронског корпуса: могућност да су неке леме погрешно таговане, недоследна употреба дијакритичких знакова, словне грешке и сл., па се добијена грађа само условно може сматрати прецизном и коначном.

3. АНАЛИЗА ЕКСЦЕРПИРАНЕ ГРАЂЕ

Када сада погледамо добијени списак најучесталијих лексема са суфиксом *-овски/-евски*, видећемо да су у убедљиво највећем броју случајева као њихове мотивне речи послужила **презимена (ређе надимци – Тито) политичара**. На првом месту је, и након скоро 80 година од завршетка Другог светског рата, Адолф Хитлер – личност која је свакако међу кључнима у савременој светској историји. За њим следе домаћи актуелни или бивши политичари попут Слободана Милошевића, Драгана Ђиласа, Александра Вучића у првом реду, а затим и Димитрије Љотић, Јосип Броз Тито, Милан Недић, Војислав Шешељ, Никола Пашић, Александар Вулин, Зоран Ђинђић, Ивица Дачић, Ненад Чанак и сл. Ако се однос говорника савременог српског језика према овим личностима покуша сагледати кроз неке од чешћих колокација у којима се ове деантропонимне творенице јављају (попут: *милошевићевска пропаганда*, *милошевићевска власт*, *милошевићевско наслеђе*, *милошевићевски националиста*, *милошевићевски полицијско-диктаторски режим*, *милошевићевска ратно-злочиначка политика* итд.; *ђиласовски медији*, *ђиласовски лажови*, *ђиласовски мрзители*, *ђиласовски хејтери*, *ђиласовски портал*, *ђиласовска опозиција*, *ђиласовска тајкунско-политичка квазиелита* итд.; *вучићевска демагогија*, *вучићевске флоскуле*, *вучићевска суицидна политика*, *вучићевске вакцине*, *вучићевске квазилекарске старлете*, *вучићевски сендвич-саборци*, *вучићевски ботови*

¹¹ Занимљиво је да се у нашој грађи придев *тадићевски* јављао прилично ретко (са фреквенцијом мањом од пет), док Ђ. Оташевић констатује да Борис Тадић, уз Александра Вучића (око 62 творенице), Слободана Милошевића и Војислава Шешеља, спада у „најпродуктивније” српске политичаре (Оташевић 2020: 10фн). До ове разлике је дошло јер смо ми у виду имали само фреквентност придева на *-овски/-евски*, а Ђ. Оташевић богатство читавог деривационог гнезда.

и сл.; љотићевска идеологија, љотићевска фашистичка пропаганда, љотићевски никоговићи, љотићевске будалетине, љотићевске „патриоте” итд.; титовски режим, титовска подвала, титовски аутономаши, титовски полиција, титовска епоха итд.; недићевска пропаганда, недићевска левица, недићевски режим, недићевске патриоте и сл.; шешелјевски манир, шешелјевски стил, шешелјевски вокабулар, шешелјевска мржња, шешелјевски стил итд.; пашићевски радикали, пашићевска шизофренија итд.; вулиновски „здрав разум”, вулиновске државне установе, говорити вулиновски шизофрено; ђинђићевска трулеж, ђинђићевске идеје, ђинђићевско бунило, ђинђићевска недовршена држава; чанковска ујдурма, чанковске умотворине итд.), видећемо да су сви они доживљени као експоненти лоших, погрешних и омражених политика, а на основу анализе самих колокација и ширег контекста можемо открити и шта се ком политичару тачно замера, мада су то генерално лажна обећања, говор мржње, репресивни и диктаторски начин управљања државом, националистичка политика.

Слична ситуација је и са високопозиционираним политичарима из региона и света: **Јозеф Гебелс** (нпр. гебелсовска пропаганда, гебелсовске методе, гебелсовске малверзације, гебелсовски медији, гебелсовске лажни, гебелсовске вештине у завођењу масе итд.), **Џорџ Сорос** (бизнисмен и политичар) (нпр. соросевски медији, соросевске невладине организације, соросевска политика, соросевска багра, соросевска братија, соросевски плаћеници, соросевски „интелектуалци” итд.), **Владимир Путин** (путиновски режим, путиновска Русија, диктатор путиновско тајкунско медијско КГБовског типа, путиновска идеологија, путиновске амбиције итд.), **Доналд Трамп** (нпр. трамповска пропаганда, трамповски популизам, трамповски идеолошки популистички национализам, трамповски наокапитализам и национал-шовинизам итд.), **Бил Клинтон** (клитоновски запад, клитоновска политичко-криминална машинерија, клитоновски клан, клитоновска мафија, клитоновска убилачка машина, клитоновски глобалисти итд.), **Фрањо Туђман** (нпр. туђмановска идеологија национализма, туђмановско блато, туђмановско беспуће, туђмановски планови, туђмановска пропаганда против Срба и Србије итд.), **Борис Јељцин** (нпр. јељциновска квазидемократија, јељциновска Русија, јељциновска епоха, јељциновска ера, јељциновски лапсуси итд.), **Едвард Кардељ** (нпр. кардељевски национализам, марксиста кардељевског типа, кардељевска школа и сл.), **Стјепан Радић** (нпр. радићевске фантазмагорије, радићевска подметања, радићевске небулозе, радићевске увреде итд.), **Бенито Мусолини** (нпр. мусолинијевска „демократија”, мусолинијевска махнитанја, мусолинијевска Србија итд.), **Миколш Хорти** (нпр. хортијевски фашизам, хортијевска рација, хортијевске снаге), **Михаил Горбачов** (нпр. горбачовљевске маштарије и сл.).

Једина политичка фигура која се у нашем систему вредности, како то подаци из ел. корпуса показују, позитивно вреднује јесте Махатма Ганди (нпр. *гандијевске методе ненасиља, гандијевски пацифистички отпор, гандијевски мир, гандијевско тиховање, гандијевска мирна борба, гандијевска смерност* и сл.). За разлику од осталих политичара, чија се политика оцењује пре свега као фашистичка, националистичка, издајничка, лажовска, лоповска и сл., М. Ганди је постао симбол мирне борбе и ненасилних промена.

Поред појединачних личности, као мотивна реч за извођење деантропонимних твореница послужила су и презимена владарских породица Обреновић и Карађорђевић, према којима су ставови веома амбивалентни (нпр. *мудра, обреновићевска политика, Србији је потребна обреновићевска политика, Вучићевска обреновићевска компонента личне власти, карађорђевићевска хегемонија, карађорђевићевски режим, нисмо се ни примакли карађорђевићевској Србији* итд.). Ако овом списку додамо и све оне политичаре чији се придеви на *-овски/-евски* ређе јављају у корпусу, видећемо да је ова група заиста најбројнија.

На другом месту по бројности, након политичара, налазе се презимена и, ређе, надимци (Дис) **писаца**. Према подацима из електронског корпуса, барем према овом изолованом критеријуму, кључни писци 20. и 21. века јесу: Џ. Орвел, Х. Л. Борхес, Л. Н. Толстој, Б. Брехт, Б. Нушић, И. Андрић, М. Пруст, Џ. Џојс, С. Бекет, А. Ками, Н. В. Гогољ, А. П. Чехов, А. Шантић, Ј. Дучић, В. П. Дис, В. Фокнер и Р. Домановић.¹² Нису, међутим, све деантропонимне творенице мотивисане писцима подједнако занимљиве из угла лингвокултурологије јер се најчешће користе потпуно неутрално у разним текстовима посвећеним књижевности како би се њима описала њихова поетика, уметнички поступци, свет и јунаци њихових дела и сл. Ипак, лингвокултуролошки значај имају пре свега када се свет описан у њиховим делима и судбине њихових јунака пореде са садашњицом, па стога не делује нимало оптимистично што се на првом месту налази баш Орвел и примери из којих видимо да данас живимо у *орвеловском друштву, орвеловској атмосфери, орвеловској ери, у орвеловској држави Великог брата, орвеловској „демократији”, под орвеловским надзором, под орвеловском чизмом тираније*, да се доносе *орвеловски закони* итд. Ништа ведрија слика није ни у другим примерима будући да и они показују да живимо *укамијевском апсурд данашњице*, да нас воде *домановићевске вође* већ 30 година и окружени смо *домановићевском елитом, у кафкијанској и бекетовској атмосфери* и *бекетовском Апсурдистану*.

¹² Морамо, ипак, имати у виду да презимена бројних важних домаћих и светских писаца нису погодна за извођење придева додавањем суфикса *-овски/-евски* (нпр. Црњански, Достојевски, Попа итд.).

Што се осталих деантропонимних твореница тиче, оне су мотивисане личностима различитих професионалних делатности: З. Фројд, аустријски лекар и психолог (*фројдовски сукоб оца и сина, фројдовски проблем са Русима, фројдовска омашка, фројдовски одговор* итд.), В. Дизни, као филмски продуцент (*дизнијевски капитализам, наставак дизнијевске, америчке редукције стварности, дизнијевски (= бајковит) одговор* и сл.), Ј. Деретић, псеудоисторичар и публициста (*деретићевски шарлатани, деретићевске патријоте, деретићевска псеудоисторија, деретићевски Срби, деретићевски дудук, деретићевске идеје*), П. Мекартни и Ђ. Балашевић, као представници музичара, Ајнштајн, као истакнути научник, филмски редитељ Ф. Фелини и амерички стрип уметник и карикатуриста Р. Рипли, који је постао синоним за нешто невероватно, па тако наши политичари често имају *риплијевске одговоре*, јавља се *риплијевски број поништених гласачких листића*, а као јунак многих *риплијевских прича* јавља се Мића Јовановић, власник Универзитета Мегатренд.

4. МОГУЋНОСТИ ДАЉИХ ИСТРАЖИВАЊА

Критеријум фреквентности једног типа деантропонимних твореница свакако није довољан да би се извели неки коначни судови на ову тему, али добијени списак дефинитивно може послужити као полазиште за даља истраживања, тако што ће се издвојена имена и презимена користити у упитима попут [*lemma="(S|s)oroš.{3,}"*], али се наравно могу смишљати разне друге формуле. Помоћу наведене, ми смо од нпр. презимена Сорош добили следеће деривационо гнездо: *сорошевац, сорошоид, сорошоидан, сорошчић, сорошитис, сорошизација, сорошоизам, сорошизам, сорошизатор, сорошијански, сорошитски* итд., од Шешељ: *шешељевац, шешељизација, шешељуга, шешељугин, шешељијада, шешељизам, шешељоид, шешељоидан, шешељизиран, шешељијански, шешељевка, шешељевитина, шешељарина, шешељица* итд., а од Трамп: *трамповски, трампизам, трамповац, трампист(а), трампоманија, трамполик, трампоид, трампоидан, трампистички, трампленд, трампдемија, трампокалипса, трампизација* и сл., а исто се може учинити и са другим личностима са листе.

Ове и сличне листе твореница од имена и презимена разних личности занимљиве су не само из угла лингвокултурологије већ и из угла, рецимо, дериватологије. Наиме, анализа твореница са ових листа показује да су деривациона гнезда антропонима структурирана на сличан начин, односно у свим гнездима се налазе придеви на *-овски/-евски*, обично барем још један придев, често типа *сорошијански, шешељијански*, назив за присталицу личности у основи, углавном са негативном конотацијом (нпр. *сорошевац, трамповац, шешељевац, ћиласовац, вучићевац, милошевиће-*

вац, дачићевац, вулиновац, весићевац, шапићевац, путиновац, бајденовац, клинтоновац итд.),¹³ изведенице са суфиксом *-изам*, које означавају правац који у складу са политиком мотивне личности (нпр. сорошизам, шешелџизам, трампизам, путинизам, вучићизам, слобизам, титоизам и сл.), глаголске именице са суфиксом *-изација*, које имају значење процеса ширења идеологије или начина владавине одређене особе (нпр. шешелџизација, сорошизација, трампизација, путинизација, вучићизација, орбанизација итд.), творенице са суфиксом *-оид*¹⁴ и од њих изведене придеве (шешелџоид и шешелџоидан, сорошоид и сорошоидан, трампоид и трампоидан, ћиласоид и ћиласоидан, вучићоид и вучићоидан, путиноид и путиноидан, бајденоид, весићоид, вулиноид итд.), али су ту, наравно, и појединачна креативна образовања попут шешелџуга, сорошитис, трампдемија, трампокалипса и бројне друге.¹⁵ Такође, предметна деривациона гнезда потврђују да „једна од важних тенденција у творбеним системима многих језика јесте експресивизација лексичког фонда, тј. увећавање броја експресивних лексема, чија се експресивна маркираност постиже творбеним средствима” (Драгићевић 2018: 64), јер њихов убедљиво највећи проценат запремају лексеме са израженом негативном експресивношћу, из чега се ишчитава упадљиво негативан однос говорника српског језика према политичарима који су им у основи.

5. ЗАКЉУЧАК

Као што се из свега приложеног може видети, на списку има веома мало личности које не припадају свету политике и књижевности.¹⁶ Нема сликара, глумаца, незнатан удео чине певачи, научници, редитељи, спортисти се јављају са веома ниском фреквентношћу (3), типа *ђоковићевски*, *џордановски* или *месијевски*, а ретко се појављују и црквене личности по-

¹³ О творби лексема овог типа од имена и презимена познатих личности в. и Николић 1999: 24–35.

¹⁴ Експанзија деантропонимних твореница са суфиксоидом *-оид* потврђује предвиђање Р. Драгићевић да ће се модел изведеница са овим формантом проширити и у српском језику, као што је то случај у многим словенским и несловенским језицима (Драгићевић 2018: 68–69). Будући да пејоративи на *-оид*, како Р. Драгићевић наглашава, носе снажну негативну емоционалност и служе пре свега омаловажавању појмова означених именицама у основи, нимало не изненађује њихова многобројност у нашој грађи, у којој – као што је више пута истакнуто – доминирају имена и презимена политичара.

¹⁵ Морамо напоменути да ово пре свега важи за деривациона гнезда имена и презимена политичара, а далеко мање за личности других професија.

¹⁶ С друге стране, Ђ. Оташевић, који је анализирао читава деривациона гнезда изведена од антропонима, наводи да имена и презимена спортиста и глумаца у оквиру деантропонимних твореница нису ретка (2022: 10).

пут *амфилохијевски* и *велимировићевски*¹⁷. Од домаћих, као кључни политичари наше епохе – барем према изолованом критеријуму који смо ми узели у обзир – могу се издвојити Слободан Милошевић, Драган Ђилас и Александар Вучић у првом реду, а затим и Димитрије Љотић, Јосип Броз Тито, Милан Недић, Војислав Шешељ, Никола Пашић, Александар Вулин, Зоран Ђинђић, Ивица Дачић и Ненад Чанак, док су од страних то пре свега Адолф Хитлер, Јозеф Гебелс, Владимир Путин, Доналд Трамп, Фрањо Туђман, Борис Јељцин и, условно међу политичарима, Џорџ Сорос. Када су књижевници у питању, кључнима се, из угла деантропонимних твореница на *-овски/-евски*, могу сматрати Џ. Орвел, Х. Л. Борхес, Л. Н. Толстој, Б. Брехт, Б. Нушић, И. Андрић, М. Пруст, Џ. Џојс, С. Бекет, А. Ками, Н. В. Гогољ, А. П. Чехов, А. Шантић, Ј. Дучић, В. П. Дис, В. Фокнер и Р. Домановић.

Остаје да се у неким будућим истраживањима пажња посвети свим оним деантропонимним твореницама на *-овски/-евски* које су се јављале са учесталошћу мањом од пет, као и личностима (стварним и фиктивним) из старијих епоха наше и светске историје, али и да се истраживање прошири и на све остале деантропонимне творенице, а не само оне изведене суфиксом *-овски/-евски*, као што је то био случај у овом раду. Такође, морамо још једном скренути пажњу да деантропонимне творенице нису занимљиве само из угла лингвокултурологије, већ, као што је поменуто, из угла дериватологије, али и правописа. На пример, творенице попут *антимилошевићевски* или *провучићевски* срећу се у различитим правописним облицима: *антимилошевићевски*, *анти-милошевићевски*, *анти милошевићевски*, *анти-Милошевићевски*, *анти Милошевићевски* и сл. или *провучићевски*, *про-вучићевски*, *про-Вучићевски*, *про вучићевски*, *про Вучићевски* итд., на шта би у будућности можда требало скретати више пажње.

Будући да, како Е. Ј Виданов наводи, промену социокултурних и, шире, културолошких парадигми прати и промена скупа кључних речи епохе (2014: 85), ово истраживање и његови резултати представљају само тренутни пресек стања језичке слике стварности говорника српског језика и потребно је и у будућности пратити промене на пољу деантропонимних твореница.

¹⁷ Иако је реч о црквеним личностима (Амфилохије Радовић и Николај Велимировић), па би се могло очекивати да је реч о позитивно конотираним твореницама, реалност је управо супротна, о чему сведоче примери попут: *задах лицемерја амфилохијевског*, *мрзачки средњовековни амфилохијевски дискурс*, *ИСИЛ-овско амфилохијевски стил*; *велимировићевски клеро-националисти*, *велимировићевски расистичка констатација*, *хитлеровско-велимировићевски модел*.

ЛИТЕРАТУРА

- Виданов 2014: Е. Ю. Виданов, Семантический и деривационный потенциал ключевых слов эпохи, или страсти по олимпиаде, *Уральский филологический вестник. Серия: Психоллингвистика в образовании*, № 2, с. 85–91.
- Драгићевић 2018: Рајна Драгићевић, Неке тенденције у творби речи у савременом српском језику, Снежана Гудурић и др. (ур.), *Језици и културе у простору и времену*, VII/2, Нови Сад: Филозофски факултет, с. 63–70.
- Земска 2002: Е. А. Земская (ред.), *Русский язык конца XX столетия (1985-1995)*, Москва: Языки русской культуры.
- Иљасова 2014: С. В. Иљасова, Ключевые слова-маркеры эпохи как объект языковой игры (на материале языка российских СМИ), *Грани познания*, № 1, с. 60–62.
- Катермина 2018: В. В. Катермина, Имя собственное в различных типах дискурса (на материале английских неологизмов), *Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Гуманитарные и социальные науки*, № 3, с. 83–89.
- Клајн 2003: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, део други, суфиксација и слагање, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике, Институт за српски језик САНУ, Матица српска.
- Николић 1999: Мирослав Николић, О речима изведеним од имена одн. презимена познатих личности, *Наш језик*, XXXIII н. с., с. 24–35.
- Оташевић: 2020: Ђорђе Оташевић, Творба деантропонимних политичких неологизма (од презимена *Вучић* и *Ђилас*), *Новоречје*, бр. 2, с. 9–36.
- Оташевић 2021а: Ђорђе Оташевић, Речник деантропонимних неологизма (1), *Новоречје*, бр. 4, с. 113–121.
- Оташевић 2021б: Ђорђе Оташевић, Речник деантропонимних неологизма (2), *Новоречје*, бр. 5, с. 148–157.
- Оташевић 2021в: Ђорђе Оташевић, Речник деантропонимних неологизма (3), *Новоречје*, бр. 6, с. 183–187.
- Оташевић 2022: Ђорђе Оташевић, Речник деантропонимних неологизма (4), *Новоречје*, бр. 7, с. 133–137.
- ПОЈМОВНИК српских лингвистичких термина: <https://www.lingvistickitermini.rs/pojmovnik/deantroponimizacija/>, приступљено 15. 6. 2023.

ИЗВОР

Електронски корпус PDRS: https://www.clarin.si/ske/#dashboard?fbclid=IwAR2XYLCqNveOH6jehiQW6NyDvxTnCT9yjkSJIA28VEVncUxulD_14NRlmmI%23dashboard&corpname=pdrs10, приступљено 10. 5. 2023.

Vesna S. Nikolić

DEANTHROPONYMOUS DERIVATIVES FROM THE POINT OF VIEW OF
LINGUOCULTUROLOGY

Summary

In this paper, using the methods of corpus and quantitative linguistics, de-anthroponymic derivatives in *-ovski/-evski* derived from the names, surnames and nicknames of personalities that marked the 20th and 21st centuries were extracted and analyzed from the point of view of linguoculturology. The aim of the work was to find out what activities the people whose first and last names are part of the extracted deanthroponymic derivations most often engage in and what this says about the world we live in. The extracted lexemes were classified according to the occupation of the people whose first and last names are included in the composition of the derivations, and the research results show that the key figures of our time can be considered bad politicians.

Keywords: deanthroponymic derivations, linguoculturology, suffix *-ovski/-evski*, keywords of the epoch, language image of the world.